

Utredning av kapitalförsörjningsstrukturen i Norrbotten

Oxford Research
September 2019

Sammanfattning

Oxford Research har fått i uppdrag att genomföra en utredning av kapitalförsörjningsstrukturen i Norrbottens län. Utredningen har genomförts som ett led i Region Norrbottens arbete med att samordna och leda den regionala näringslivsutvecklingen. Syftet med utredningen har varit att kartlägga utbudet av finansieringskällor som riktar sig till företag i regionen och sätta det i relation till efterfrågan, samt göra en övergripande bedömning av hur välfungerande det regionala kapitalförsörjningssystemet i länet är. Skillnader inom länet har uppmärksammats särskilt i analysen med indelning i tre kommunkluster: Luleåregionen (Luleå, Piteå, Älvsbyn och Boden), Malmfälten (Gällivare och Kiruna), samt övriga Norrbotten.

Arbetet genomfördes mellan april och augusti 2019 och utfördes av Thomas Westerberg (projektledare), Elias Osvald och Sofia Avdeitchikova. Dataunderlaget bestod av ett 20-tal intervjuer med finansieringsaktörer och intermediärer, ett 60-tal intervjuer med företag i länet med spridning på bransch och geografi, analys av data från öppna källor, en minienkät till näringslivschefer samt en skuldsättningsanalys baserad på SCBs branschnyckeltal.

Utredningen har visat att tillgången till extern finansiering för företag i länet ligger i nivå med hur det ser ut i Sverige i stort. Det finns vissa variationer inom länet när det gäller möjligheter att tillgå traditionell bankfinansiering (framförallt för företag utanför Luleåregionen), men dessa tycks i dagsläget kompenseras väl av offentliga marknadskompletterande instrument. Tillgång till extern finansiering upplevs generellt som ett relativt litet problem i relation till andra tillväxthinder, särskilt tillgång till kompetent arbetskraft. Den övergripande bedömningen av kapitalförsörjningssystemet tyder på en viss utsatthet sett till Malmfälten och övriga Norrbotten som beror på att ett beroende av ett fåtal enskilda långivare och offentliga finansiärer. Överlag är bidragsberoendet stort, och användning av alternativa instrument, till exempel ägar kapital, har inte slagit igenom fullt ut. Ett starkt drag i kapitalförsörjningssystemet är samverkan mellan företagsfrämjande aktörerna och finansiärerna, som överlag bedöms som tätt och välfungerande. Samtidigt finns det en potential att stärka denna, bland annat kopplat till utveckling av näringslivskontorens kompetens och roll.

Innehåll

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Utredningens syfte	2
1.3 Geografisk indelning	3
1.4 Metod och genomförande	3
1.5 Rapportens disposition	4
2. Vad är en kapitalförsörjningsstruktur – definition och analysmodell	5
2.1 Definition av en kapitalförsörjningsstruktur	5
2.2 Analysmodell	6
3. Utbudet av kapital	7
3.1 Sammanfattning	7
3.2 Externt ägarkapital	8
3.3 Lånekapital	11
3.4 Bidrag	14
4. Norrbottens näringsliv och efterfrågan på kapital	16
4.1 Sammanfattning	16
4.2 Länets branschstruktur och företagens tillväxtvilja	17
4.3 Preferenser för olika typer av finansiering hos företagen i regionen	18
4.4 Företagens förmåga och kompetens att få extern finansiering	19
5. Norrbottenföretagens skuldsättning – en jämförelseanalys	21
5.1 Sammanfattning	21
5.2 Nyckeltal för företagen i Norrbotten	21
5.3 Företagens skuldsättning	22
6. Sammanfattande bedömning av regionens kapitalförsörjningsstruktur	25

1. Inledning

1.1 BAKGRUND

Tillgång till externa finansieringsmöjligheter är för många företag en förutsättning för att utvecklas och växa. Orsaker till att företag efterfrågar extern finansiering kan vara flera – allt från att företagen vill satsa på nya investeringar i produktion, öka sin försäljning genom marknadsaktiviteter och öka lönsamheten genom att optimera sin kapitalkostnad, till att man har ett behov av att jämna ut tillfälliga variationer i företagets kassaflöde. Oavsett orsaken är tillgång till externa finansieringsmöjligheter en av förutsättningar bakom ett konkurrenskraftigt och motståndskraftigt regionalt näringsliv.

Samtidigt är det välkänt att möjligheterna till extern finansiering inte är jämt fördelade över landet (där Sverige på intet sätt utgör ett undantag i ett internationellt sammanhang). Företagens tillgång till finansiering (likväl som tillgången till samhällelig infrastruktur som helhet) har stora regionala variationer. Därför har det offentliga en roll i att säkerställa att företag över hela landet har förutsättningar att realisera sin utveckling och tillväxt, bland annat genom olika former av marknadskompletterande åtgärder.

Bakom utformningen av sådana marknadskompletterande instrument behövs god förståelse av hur den regionala tillgången till extern finansiering ser ut och fungerar. Beslutsfattare behöver till exempel veta ifall det finns ett tillräckligt utbud av kapital i regionen, om företagen och finansiärerna hittar varandra på ett effektivt sätt och vad det är som eventuellt hindrar den regionala kapitalförsörjningen från att fungera bättre.

1.2 UTREDNINGENS SYFTE

Denna utredning av kapitalförsörjningsstrukturen i Norrbottens län har genomförts som ett led i Region Norrbottens arbete med att samordna och leda den regionala näringslivsutvecklingen. Utredningen syftar till att kartlägga utbudet av finansieringskällor som riktar sig till företag i regionen och sätta det i relation till efterfrågan, samt göra en övergripande bedömning av hur välfungerande det regionala kapitalförsörjningssystemet i länet är.

Utredningen syftar till att besvara följande frågor:

- Hur ser utbudet av kapital för finansiering av små- och medelstora företag i regionen ut, fördelat på olika typer av finansiella aktörer och olika typer av kapital?
- Hur ser efterfrågan på kapital för finansiering av små- och medelstora företag i regionen ut, fördelat på exempelvis branscher, företagsstorlek och olika faser i företagets utveckling?
- Finns det ett finansieringsgap som motiverar offentliga insatser utöver de som redan genomförs?
- Vilken inriktning och omfattning skulle eventuella investeringsfrämjande åtgärder i regionen i så fall ha?
- Vad finns det för behov av stöd från regional nivå? Och hur skulle dessa stöd kunna utformas?

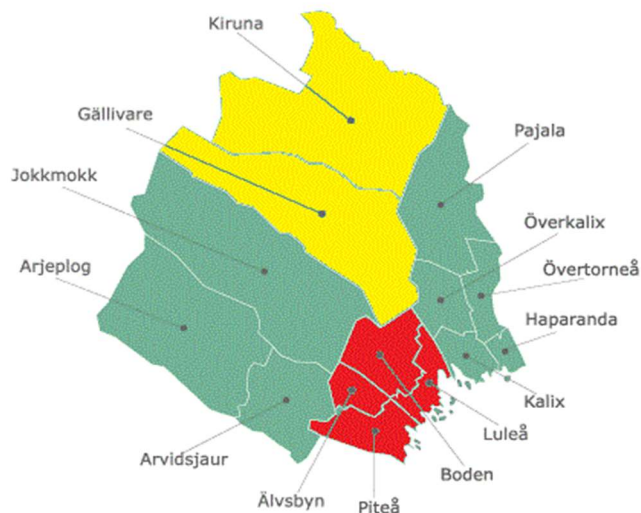
1.3 GEOGRAFISK INDELNING

I denna rapport ägnar vi särskild uppmärksamhet åt skillnader inom länet, det vill säga hur kapitalförsörjningen förhåller sig inom olika kommunkluster i Norrbottens län: Luleå regionen (Luleå, Piteå, Älvsbyn och Boden), Malmfälten (Gällivare och Kiruna), samt övriga Norrbotten.

Uppdelningen har genomförts efter önskemål från Region Norrbotten och det är också regionen som har identifierat vilket kluster de olika kommunerna ska tillhöra. Önskemålet om att skillnader inom länet tas i beaktan grundas på uppdragsgivarens hypotes om att efterfrågan och utbud på kapital samt ett eventuellt finansieringsgap förhåller sig olika beroende på var i länet ett företag är beläget.

Figur 1 presenterar en karta över Norrbotten med tillhörande kommunkluster.

Figur 1. Karta över Norrbotten och tre olika kommunkluster.

1.4 METOD OCH GENOMFÖRANDE

Kartläggningen inleddes med **dokumentstudier** som innefattade material om både utbuds- och efterfrågesidan av kapitalförsörjningen i länet. Dokumentstudierna syftade till att sammanställa tidigare rön, identifiera relevanta aktörer inom området, insamla relevant statistik, samt skapa underlag för djupintervjuerna. Exempel på underlag som ingått är:

- regionala styrdokument och strategier
- sammanställningar genomförda av offentliga aktörer
- tidigare regionala, nationella och internationella studier samt rapporter
- aktörernas hemsidor och styrdokument

Telefonintervjuer med finansieringsaktörer och intermediärer genomfördes under maj-augusti 2019 och bestod sammanlagt av cirka 20 semi-strukturerade

djupintervjuer. Urvalet har gjorts i samråd med uppdragsgivarna. Därutöver genomfördes ett 60-tal strukturerade intervjuer med företag i länet kring deras finansieringsförutsättningar.

Statistik har inhämtats och bearbetas från:

- SCB (Tillväxtverket): Företagens villkor och verkligheter 2011, 2014 & 2017
- SCB: Nyckeltal över företagens skuldsättning
- Företagarnas årliga finansieringsrapport, 2015–2018
- Almi Företagspartner: data över utlåning
- Region Norrbotten: data över företagsstöd
- Norrlandsfonden: data över utlåning

Slutligen genomfördes två **workshops**. Den första workshopen samlade näringslivschefer i länets samtliga kommuner med syfte att fördjupa den delregionala analysen. Workshopen mynnade ut i en webenkät som besvarades av näringslivschefer i tio av Norrbottens fjorton kommuner. Den andra workshopen riktade sig brett till finansieringsaktörerna, intermediärerna och det offentliga aktörerna i syfte att validera analysen och utveckla rekommendationer.

En mer detaljerad beskrivning av de olika datainsamlingsinstrumenten, samt en förteckning av intervjupersoner och mötesdeltagare finns i Bilaga 2 och 3.

1.5 RAPPORTENS DISPOSITION

Rapporten har följande disposition. I *kapitel 2* presenterar vi definitionen av kapitalförsörjningsstruktur och analysmodellen för studien. I *kapitel 3* ger vi en bild över utbudet av kapital i regionen. Vår bedömning av efterfrågan på kapital i regionen presenteras i *kapitel 4*. I *kapitel 5* presenterar vi en skuldsättningsanalys för företagen i länet. I *kapitel 6* ger vi en sammanfattande bedömning av funktionaliteten i regionens kapitalförsörjningsstruktur och lägger fram några rekommendationer.

2. Vad är en kapitalförsörjningsstruktur – definition och analysmodell

2.1 DEFINITION AV EN KAPITALFÖRSÖRJNINGSTRUKTUR

Kapitalförsörjningen för små och medelstora företag är ett återkommande ämne för närings- och regionalpolitiska analyser. Ett flertal teoretiska såväl som empiriska studier på ämnet har föregått detta uppdrag¹. Vi ämnar inte sammanställa denna kunskapsutveckling inom ramen för uppdraget, men vi vill utskilja några centrala och återkommande teman i hur välfungerande kapitalförsörjningsstrukturer beskrivs och vad de anses innefatta. En välfungerande kapitalförsörjningsstruktur:

- Innefattar *en variation av kapitalkällor och aktörer*. Företag tenderar att kombinera olika finansieringskällor, bland annat lån, bidrag och i vissa fall ägarkapital, i sina finansieringsbeslut. Aktörer som tillhandahåller olika typer av kapital har olika riskprofil och avkastningskrav. Finansieringskällorna har även en delvis kompletterande roll, till exempel att företag som får ett bidrag har bättre förutsättningar att också få ett lån. En analys av den regionala kapitalförsörjningsstrukturen behöver därför beakta denna variation.
- Innehåller en *tydlig efterfrågedimension*. Det avser dels storleken på efterfrågan, och dels typen och ”kvalitén” på företagen i regionen – den s.k. *investment/financial readiness* (eller det som i lånesammanhang benämns *bankability*). I praktiken behövs det ofta kompletterande instrument på efterfrågesidan för att dra full nytta av de instrument som sätts in för att stimulera utbudet.
- Handlar om *hur aktörer är sammankopplade och interagerar med varandra*. I linje med vad vi vet om exempelvis klusterutveckling så är nätverk och samspel mellan aktörerna, effektiva kommunikationsvägar och kunskap och förståelse för varandras arbetssätt en viktig dimension av en fungerande kapitalförsörjningsstruktur.

Sammanfattningsvis kan en välfungerande kapitalförsörjningsstruktur beskrivas som *en struktur som främjar ett konkurrenskraftigt regionalt näringsliv, där utbud och efterfrågan på kapital matchar och där olika finansieringsaktörer kompletterar och förstärker varandra på ett effektivt sätt*. Samtidigt är det viktigt att ta i beaktande att kapitalförsörjningsstrukturer är både *dynamiska* (de förändras över tid och är känsliga för chocker i det finansiella systemet) och *heterogena* (att vissa grupper av företag upplever ingen kapitalbrist alls, samtidigt som andra kan uppleva mycket påtaglig kapitalbrist). Det finns därför behov att göra kvalitativa bedömningar, uppdatera sina bedömningar med viss regelbundenhet samt göra en fördjupad analys av hur kapitalförsörjningen upplevs i olika delregioner, sektorer och så vidare.

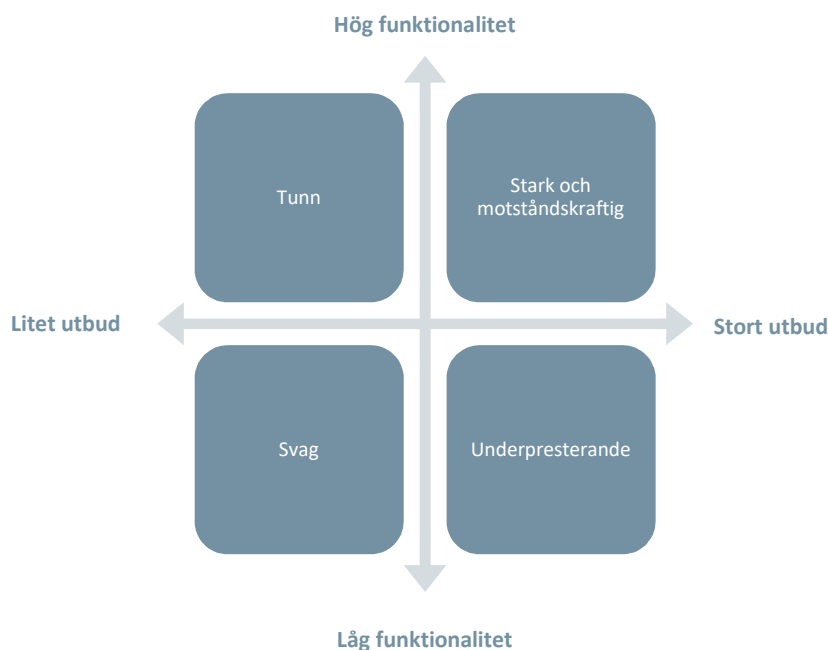
¹ Se exempelvis Tillväxtanalys (2019) rapport Regionala kapitalförsörjningsstrukturer – kunskapsöversikt, mätbarhet och nuläge, Tillväxtverkets (2017) rapport ”Räcker pengarna?” och Underlagsrapport 2 till Tillväxtanalys (2015) slututvärdering av satsningen med regionala riskkapitalfonder 2009–2015.

2.2 ANALYSMODELL

Utifrån den definition och de nyckeldimensioner som presenteras ovan kan analysmodellen för bedömning av den regionala kapitalförsörjningsstrukturen illustreras på följande sätt (se figur 2)².

Figur 2 Analysmodellen över den regionala kapitalförsörjningsstrukturen

Utbud definieras som förekomsten av (och tillgång till) olika typer av finansiering: lån och krediter, ägarkapital samt stöd och bidrag. *Funktionalitet* definieras som samspel mellan systemaktörer, matchning mellan utbud och efterfrågan (avseende till exempel företagsstorlek, bransch, geografi och tillväxtambition) samt företagens och aktörernas kompetens.

När ramverket fylls med länsspecifika data, ger denna en hänvisning om inom vilka dimensioner kapitalförsörjningsstrukturen brister och kan därmed tjäna som underlag för rekommendation om vilka insatser som behöver sättas in och var. Ramverket har tjänat som grund för att strukturera upp analysen i kommande kapitel.

² Tillväxtanalys (2019) rapport Regionala kapitalförsörjningsstrukturer – kunskapsöversikt, mätbarhet och nuläge

3. Utbudet av kapital

3.1 SAMMANFATTNING

Det finns tre huvudsakliga typer av externt kapital för finansiering av företag: *ägarkapital*, *lånekapital* och *bidrag*.

Ägarkapitalet utgörs av eget kapital eller externt ägarkapital vilket i sin tur är antingen privat eller offentligt. Aktörer som erbjuder privat ägarkapital drivs huvudsakligen av vinstintresse, även om undantag existerar. Syftet med det offentliga ägarkapitalet är främst att komplettera det privata kapitalet och korrigera de ”marknadsmislyckanden” som kan uppstå. Offentliga aktörer har målsättningar som rör avkastning även om det inte är aktörernas främsta syfte. Aktörer som erbjuder privat externt ägarkapital är exempelvis Expandera och Arctic Ventures Ett. Aktörer som tillhandahåller offentligt externt ägarkapital är bland andra Partnerinvest Norr och Norrskenet.

Lånekapital tillhandahålls främst av bankerna men även av Almi och Norrlandsfonden. Bankerna är de mest riskaverta aktörerna i det kapitalförsörjande systemet samtidigt som deras samlade utbud av kapital är det största. SEB, Nordea och Swedbank har sammanlagt fem kontor i Norrbotten, av vilka tre är belägna i Luleå. I resterande kommuner är det istället Sparbanken Nord och Handelsbanken som har lokal närvaro.

Den största aktören på bidragssidan är Region Norrbotten som tillhandahåller en rad olika stöd häribland regionalt investeringsstöd, affärsutvecklingscheckar mikrostöd, konsultcheckar och innovationsstöd med mera. Andra aktörer som tillhandahåller bidrag är Länsstyrelsen och Garantia.

En samlad bedömning är att nuvarande aktörer i Norrbotten möjliggör ett gott utbud av kapital för små- och medelstora företag. Andelen företag som bedömer tillgången på lån- och krediter som hinder för tillväxt bland de norrbottniska företagen är i paritet med motsvarande mått bland företag i riket och ligger nära de bedömningar som företagen i de andra norrlandslänen gör. Bilden av ett tillfredsställt utbud av kapital i Norrbotten bekräftats vidare i våra samtal med företag i regionen, där ytterst få företag upplever att just utbudet på externt kapital är vad som påverkar deras tillväxtförutsättningar.

Det finns emellertid stora inomregionala skillnader sett till hur utbudsaktörerna av kapital är allokerade i Norrbotten, vilket även har konsekvenser för hur tillgängligt det externa kapitalet upplevs vara i regionens olika delgeografier. Under de senaste tio åren har en riskkapitalmiljö vuxit fram i Luleåregionen där nätverk och kunskapsutbyten har etablerats. Samtidigt finns i övriga Norrbotten och malmfälten en avsaknad av lokala eller delregionala aktörer som erbjuder externt ägarkapital och lånekapital. I samtalen med såväl företag som intermediärer framstår i synnerhet bankernas nedläggningar i regionens lands- och glesbygder som en växande utmaning för företagens kapitalförsörjning. Att bankerna drar sig tillbaka från lands- och glesbygd sätter det kapitalförsörjandesystemet i gungning vilket gör att en aktör som exempelvis Almi Företagspartner går från att vara en kompletterande aktör på den lokala lånemarknaden till att vara den enda aktören på den lokala lånemarknaden.

En annan central iakttagelse är att tillgången på kapital skiljer sig åt beroende på vilken fas företaget befinner sig i. I samtal med aktörer i Norrbotten upplevs det externa ägarkapitalet premiera innovationer och riskerar att missa redan etablerade och välfungerade företag. Framöverallt är det tillväxtföretag med ett kapitalbehov upp till 5 miljoner kronor som rätt enkelt kan få sina kapitalbehov tillgodosedda.

3.2 EXTERNT ÄGARKAPITAL

Privata utbudsaktörer av externt ägarkapital

I våra samtal med intermediärer och företag återkommer informanterna till sju privata utbudsaktörer som tillhandahåller externt ägarkapital i Norrbotten. Tabell 1 redovisar aktörernas målgrupper respektive finansiering och tillgångar där sådan information funnits tillgängligt på aktörernas hemsidor.

Tabell 1. Privata utbudsaktörer av externt ägarkapital.

Aktör	Målgrupp	Summa finansiering (2018)	Summa tillgångar (2018)
Startkapital i Norr AB (offentligt-privat då 49% ägs av Inlandsinnovation AB)	SMF i Norrbotten med tillväxtambitioner alt. generationsskiftesproblematik	Ingen information	10 mkr
Expandera i Norrbotten AB	SMF i Norrbotten och Norra Västerbotten med tillväxtambitioner och tillväxtpotential.	Ingen information	8 mkr
Northern Light Capital AB	SMF i Norrbotten med internationell marknadspotential, skalbarhet, samt teknik- och innovationshöjd.	Ingen information	6 mkr
Polskenet Invest AB	SMF med omsättning mellan 25–250 mkr i Gävleborg, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten.	Ingen information	3 mkr
Treac AB	SMF inom tillverkningsindustrin i Norr-och Västerbotten.	Ingen information	Ingen information
Connect Norr	Bolag med hög tillväxtpotential, samt potential att skapa nya arbetstillfällen	Ett nätverk som inte själva gör investeringar	Ingen information
Artic Venture Ett AB	Arctic Ventures är ett affärsängel-bolag som under en period om ett till två år investerar med ett konvertibel-lån i alla bolag som antas till Arctic Business Incubators (ABI) inkubator. 23 affärsänglar deltar i Arctic Ventures Ett AB, som administreras och delvis ägs av ABI.	Konvertibellån om 300 tkr	9 mkr

Offentliga utbudsaktörer av externt ägarkapital

Intermediärer och företag återkommer i våra samtal till fyra offentliga utbudsaktörer som tillhandahåller externt ägarkapital i Norrbotten. Tabell 2 presenterar aktörernas målgrupper respektive finansiering och tillgångar där sådan information funnits tillgängligt på aktörernas hemsidor.

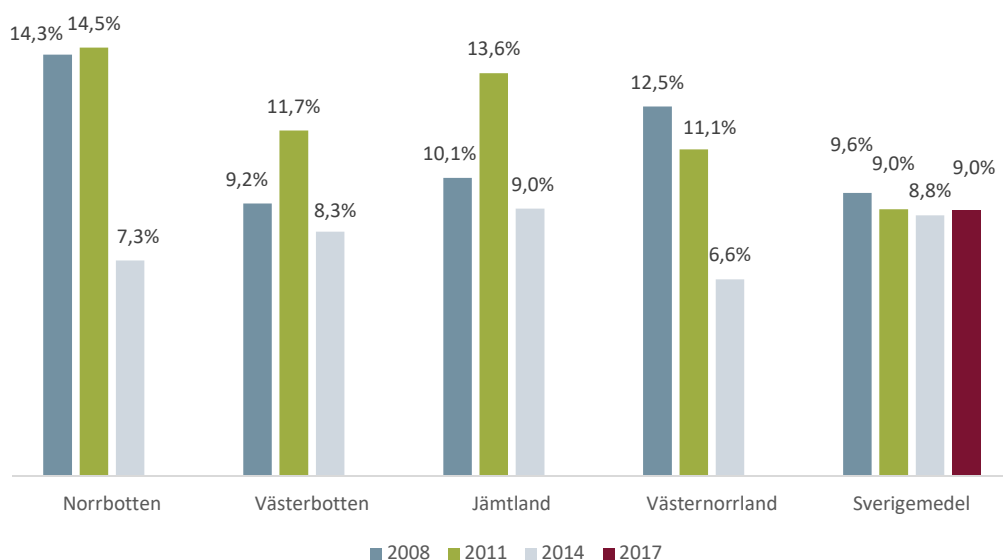
Tabell 2. Offentliga utbudsaktörer av externt ägarkapital.

Aktör	Målgrupp	Summa finansiering (2018)	Summa tillgångar (2018)
Partnerinvest Norr AB	Investerar i SMF med skalbarhet i Norr- och Västerbotten. Partnerinvest Norr investerar i bolag i alla branscher.	Förinvestering: upp till 300 tkr Såddinvestering: upp till 4 mkr Investering start-up: max 10 mkr	Tillgångar Fond 2 (2015 – 2021): 160 mkr + privata medfinansierare
Lunova AB (offentligt-privat då 33% av bolaget ägs av Sparbanken Nord)	Investerar i företag i tidiga stadier i Norr- och Västerbotten. Innovationer premieras.	Såddinvesteringar	16 mkr
Norrskenet AB	Investerar i något mer etablerade aktiebolag i Norrbotten som ej är start-up eller utvecklingsbolag	Ingen information	34 mkr
Ekonord Invest AB	Investerar i SMF som bidrar till utvecklingen av de gröna näringarna, och som har sitt säte i något av Sveriges sju nordligaste län.	Ingen information	43 mkr

Tillgången på externt ägarkapital som ett problem har minskat

Tillväxtverket visar i sin studie Företagens villkor och verklighet³ att andelen företag i såväl Norrbotten, övriga norrlandslän och övriga riket som upplever tillgången på externt ägarkapital som ett problem för tillväxt har minskat under de senaste åren. En förklaring kan vara konjunkturella orsaker. En annan orsak som förklarar den starka minskningen mellan år 2014 och 2017 kan vara att olika initiativ bland annat Almi Invest startat upp under perioden. Noterbart är att andelen företag som upplever tillgången på externt ägarkapital som ett hinder för tillväxt var år 2017 lägre i Norrbotten än övriga riket. Figur 3 illustrerar resonemanget.

³ Tillväxtverket (2019), "Företagens villkor och verklighet"

Figur 3. Andel små- och medelstora företag som anser att tillgång till externt ägarkapital är ett stort hinder för tillväxt, år 2011, 2014 och 2017 i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och riket.

Branta tillväxtkurvor och god skalbarhet i affärsmodellen lockar det externa ägarkapitalet

De intervjuer vi genomfört pekar på att det näringsliv som det externa ägarkapitalet i Norrbotten söker sig till är företag med branta tillväxtkurvor och god skalbarhet i affärsmodellen. I de flesta fall vilar även verksamheten på en innovativ tjänst eller produkt. Det är mycket ”tech” bland ”start-up företagen” i Norrbotten, något som antas vara kopplat till den kompetens som springer ur Luleå Tekniska Universitet. Informationsteknologi som exempelvis molntjänster och innovationer kopplade till datacenter och spel är branscher som återkommer i samtalen med utbudsaktörerna i regionen. Företag relaterade till mineralindustrin, energirelaterade bolag och i viss mån rymdteknik är andra kunskapsintensiva näringar som informanterna återkommer till.

Utbudet riktas främst mot företag i uppstartsfas

Från samtal med aktörer i Norrbotten framkommer bilden av att det finns ett relativt gott utbud av externt ägarkapital för företag i tidiga skeden. Svårigheterna med att få sin finansiering tillgodosedd uppstår då behoven överstiger 5 miljoner kronor. När det gäller denna storlek på investeringarna krävs vanligtvis att kapitalet kommer från utbudsaktörer lokaliserade i någon storstadsregion, Köpenhamn, London eller Stockholm. En risk med avsaknaden av kapital för större investeringar kan bli att potentiella framtida storföretag inte får råd att lyckas. En annan risk är att nyttiga entreprenörer och bolag försvinner från Norrbotten, då de inte kan erhålla finansiella förutsättningar för att få ut sina produkter/tjänster på en marknad, eller att gå från prototyp till certifiering i kapitalintensiva projekt.

En framväxande miljö av externt ägarkapital i Luleåregionen

Aktörer som tillgodoser externt ägarkapital är centrerat till Luleåregionen. En bidragande orsak är koncentrationen av tillväxtföretag i området tillsammans med att tillväxtföretag är den primära målgruppen för utbudsaktörerna av externt ägarkapital. I Luleåregionen har nätverk och kunskapsutbyten etablerats mellan såväl aktörer med tillgång till externt ägarkapital som andra finansiärer. Utbyten och träffar mellan de företagsstödande aktörerna sker regelbundet.

3.3 LÅNEKAPITAL

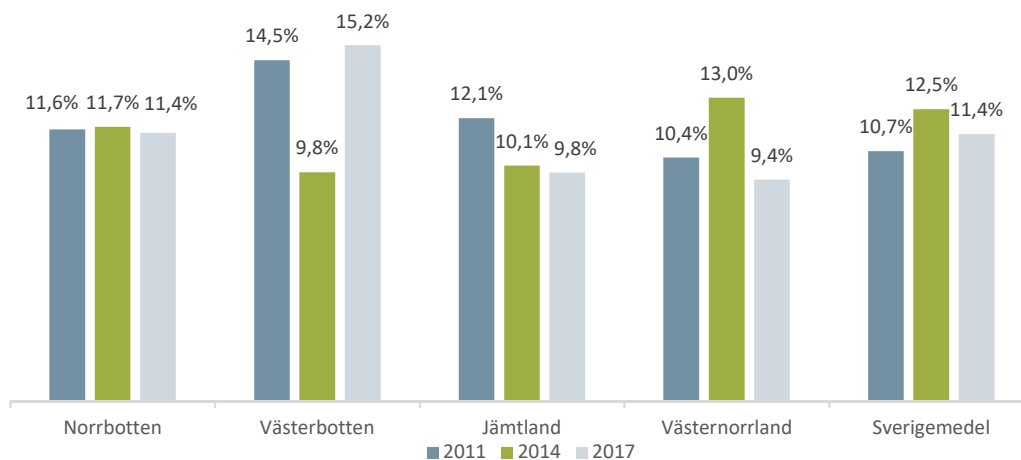
Gällande lånekapital återkommer informanterna till tre aktörer i Norrbotten. Tabell 3 redovisar aktörernas målgrupper respektive finansiering och tillgångar där sådan information funnits tillgänglig på aktörernas hemsidor.

Tabell 3. Aktörer som tillhandabäller lånekapital.

Aktör	Målgrupp	Summa finansiering (2018)	Summa tillgångar (2018)
Banker	Generellt: företag med säkerhet och etablerade företag med historik (balansräkning, bokslut, deklarationer)	Inga beloppsgränser	Ej relevant
Almi Företagspartner AB	<ul style="list-style-type: none"> Företagslån: företag vars projekt involverar något högre risk än vad bankerna tolererar att finansiera själva Exportlån: företag med exportsatsningar Mikrolån: företag med max nio anställda Innovationslån: företag i tidiga skeden med väldigt hög risk Tillväxtlån: företag med innovativa affärsmodeller eller produkter 	<ul style="list-style-type: none"> Företagslån: inga beloppsgränser Exportlån: inga beloppsgränser Mikrolån: upp till 200 tkr Innovationslån: för lånebelopp över 300 tkr måste minst hälften av medfinansiering vara i form av kapital Tillväxtlån: inga beloppsgränser 	Utlåning ca 100 Mkr/år (för Norrbotten och Västerbotten)
Norrlandsfonden	Företag i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland eller Gävleborg med tillväxtambitioner. Industrieföretag har mottagit merparten av lånen i Norrbotten.	Ingen information, men topplån, konvertibla skuldbrev och garantier /borgensåtaganden erbjuds	Utlåning på ca 100 mkr till Norrbotten

Andelen företag som anser tillgången på lånekapitalets som ett problem ligger på en konstant nivå

Tillväxtverket rapporterar i sin studie Företagens villkor och verklighet att andelen företag som anser att tillgången till lån och krediter är ett stort hinder för tillväxt ligger konstant kring 11 procent i Norrbotten över tid. Fluktuationerna är något högre i övriga regioner och riket vilket kan indikera att kapitalförsörjningen i Norrbotten är mer stabil än i jämförelseområdena. Skillnaderna är dock små varför försiktighet ska dras kring slutsatser av differenserna. Som figur 4 visar sker en minskning i såväl norrlands-länen som för riket.

Figur 4. Andel små- och medelstora företag som anser att tillgång till lån och krediter är ett stort hinder för tillväxt år 2011, 2014 och 2017 i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland och riket.

Källa: Tillväxtverket (2019)

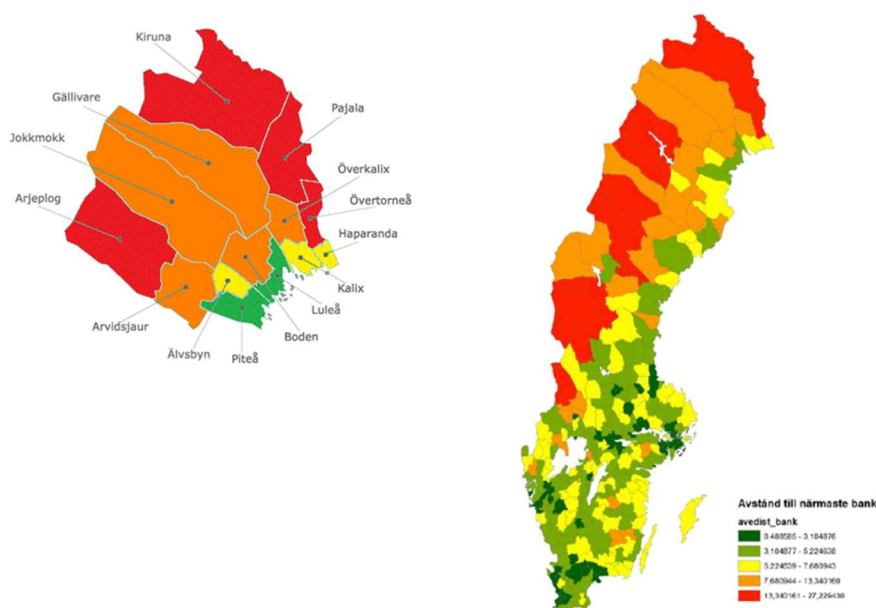
Bankernas urbanisering skapar oro för kapitalförsörjningen

En oro som framkommer från samtalen med aktörer i Norrbotten är urbaniseringen av banker i regionen. Något som bekräftas av Tillväxtanalys studie kring bankkontorens påverkan på lokala företags kredit tillgång vilken visar på att avstånden till banker för företag på många håll i Norrbotten är betydligt längre än för företag i övriga landet. Ett flertal lokala bankkontor har stängts ner de senaste åren i Norrbotten⁴, vilket är en del av en nationell trend. De senaste 15 åren har cirka hälften av alla bankkontor försvunnit i Sverige och antalet bankanställda har koncentrerats till storstadsregionerna⁵.

⁴ Se bl.a. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbotten/swedbank-stanger-kontor-i-lulea>; <https://www.kuriren.nu/nyheter/tornedalen/bankkontor-stanger-ner-9004886.aspx>; <http://hbwebben.se/nordea-stanger-kontor-i-kalix/>

⁵ Tillväxtanalys (2019). Regionala kapitalförsörjningsstrukturer – kunskapsöversikt, mätbarhet och nu-läge (2018/008).

Figur 5. Avstånd till banker illustrerat genom karta från Tillväxtanalys (2019).

De aktörer vi talat med menar att nedmonteringen av lokala bankkontor är ett tilltagande bekymmer då bankkontoren både är en kunskapskälla och finansiell muskel som försvinner i en tid av underliggande tillväxt. Några av de företagare vi talat med menar att när den lokala kännedomen försvinner spelar det inte någon roll ifall företaget har solid ekonomi och goda vinstmarginaler. Bankerna är ändå återhållsamma då de varken har personlig kunskap om företaget, företagaren eller den lokala miljö som företaget verkar utifrån. Även på orter där det finns lokala bankkontor ser företagarna utmaningar då företagarna upplever att besluten inte fattas lokalt utan tas av regionkontoren i Luleå som enligt företagarna saknar lokalkännedom.

Låga fastighetsvärden skapar utmaningar för lån på flera håll i regionen

En utmaning som aktörerna återkommer till är att produktionskostnaden för fastigheter är lägre än marknadsvärdet på fastigheter i framförallt delgeografin övriga Norrbotten. Detta upplevs leda till svårigheter med att genomföra investeringar i fastigheter, trots att en verksamhet är lönsam. Det låga marknadsvärdet på fastigheter gör att fastigheter fungerar som dålig säkerhet vid in-teckningar. Detta hinder gör att många entreprenörer själva går in med borgen vilket kan försätta entreprenörerna i svåra ekonomiska situationer och problem att få privata lån.

Almi och Norrlandsfonden blir mer än ett marknadskomplement då lokala bankkontor läggs ned

I vissa kommuner är Sparbanken Nord den enda banken. Som ensam aktör går det inte att möta behovet hos näringslivet i en hel kommun eftersom den geografiska risken blir för stor. Kompletterande långgivare som Almi och Norrlandsfonden bedöms här av aktörerna ha en särskilt viktig roll för tillgängliggörandet av kapital. I kommuner där det inte finns något lokalt bankkontor går emellertid aktörer som Almi och Norrlandsfonden från att komplettera finansmarknaden till att vara finansmarknaden. Något som varken är verksamheternas roll eller syfte.

3.4 BIDRAG

Den sista kategorin utbudsaktörer är stödgivarna. Tre aktörer beviljar bidrag till företagens utveckling. Tabell 4 redovisar aktörernas målgrupper respektive finansiering och tillgångar där sådan information funnits tillgänglig på aktörernas hemsidor.

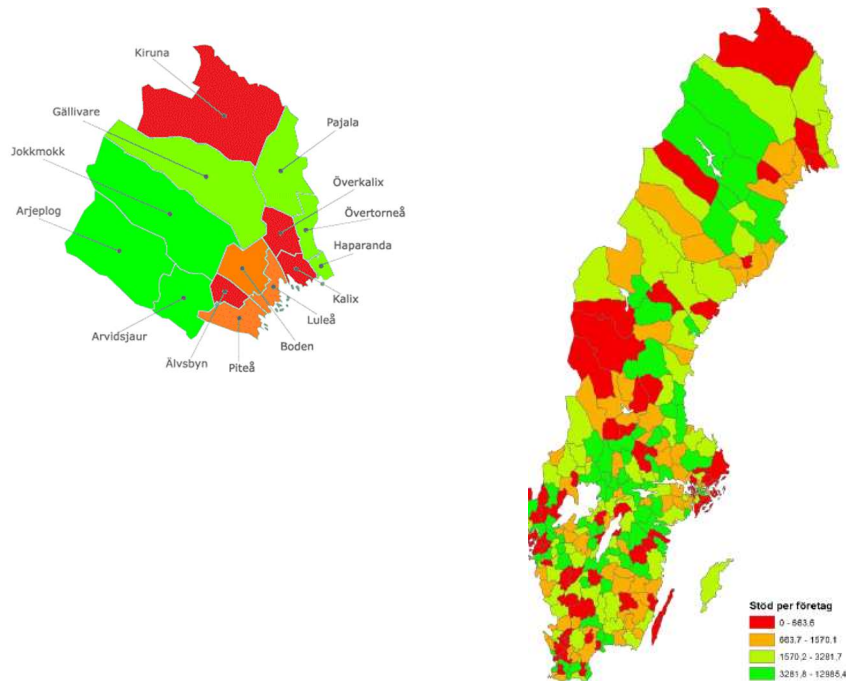
Tabell 4. Aktörer som beviljar bidrag.

Aktör	Målgrupp	Summa finansiering (2018)	Summa tillgångar (2018)
Region Norrbotten	En bredd av företag	<ul style="list-style-type: none"> • Stöd till investeringar och företagsutveckling: 1,8 mkr • Naturturism: max 50 tkr • Livsmedelsförädling: max 100 tkr • Regionalt investeringsstöd: anges ej (kan överstiga 25 mkr) • Digitaliseringscheck: 250 tkr • Internationaliseringscheck: max 250 tkr • Mikrostöd: 30 tkr • Konsultcheck: 150 tkr • Innovationsstöd: 1,5 mkr 	Ingen information
Garantia	Garantia erbjuder borgenstjänster till företag för att dessa företag ska kunna erbjuda säkerhet mot bank/finansinstitut	<ul style="list-style-type: none"> • Borgen: max 600 tkr • Mikroborgen: max 240 tkr 	Ingen information
Länsstyrelsen	Företag i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland eller Gävleborg med tillväxtambitioner. Industrieföretag har mottagit merparten av lånen i Norrbotten.	Företag på landsbygden (ej jordbruk), max 10 miljoner euro per år i omsättning och färre än 50 anställda	Ingen information

Kompensation till ett utbud som inte når överallt

Enligt statistiken är kapitalförsörjningen i Norrbotten, i paritet med övriga riket. En möjlig förklaring är att det offentliga kapitalförsörjningssystemet där bidrag, offentligt externt ägarkapital och lån från Almi samt Norrlandsfonden kompenserar för avstånd och avsaknad av privata förmedlare av lån och ägarkapital. Detta illustreras av figur 6, som presenterar stödbelopp per företag för 2015, baserat på siffror som har tagits fram av Tillväxtanalys (2019).

Figur 6. Stödbelopp per företag illustrerat genom karta från Tillväxtnanalys (2019).

En central fråga som löper genom utredningen är vad de offentliga utbudsaktörernas roll fortsättningsvis ska vara då det i ökad utsträckning på flera håll i Norrbotten saknas aktörer som erbjuder såväl externt ägarkapital som lån. På flera håll utanför Luleåregionen upplevs risken bland aktörerna vara att utvecklingen går mot att offentlig finansiering blir de finansieringsverktyg som kapitalmarknaden kommer bestå av.

Kunskapen om stöden behöver stärkas

Bland de sextiofem företag vi talat med som representerar en bredd av näringslivssektorer i regionen, anser drygt hälften att de saknar kunskap om de stöd som finns. Även om urvalspopulationen är begränsad och vi av den anledningen inte bör dra några större allmängiltiga slutsatser utifrån ett statistiskt perspektiv, indikerar svaren att kunskapen om de stöd som finns sannolikt bör stärkas. Inte minst blir behovet av ökad kunskap hos företagarna viktigt i skenet av att den offentliga finansieringen i växande grad utgör hela finansieringsmarknaden på flera håll i regionen.

4. Norrbottens näringsliv och efterfrågan på kapital

4.1 SAMMANFATTNING

För att besvara frågan i vilken utsträckning kapitalförsörjningen i regionen bidrar till konkurrenskraft i regionens näringsliv behöver vi ha en övergripande förståelse för hur näringslivet i regionen ser ut avseende struktur, tillväxtvilja och tillväxtförutsättningar.

Genom en analys av omfattningen av näringslivsverksamheten inom respektive SNI-kod noterar vi att *branschstrukturen* i regionen är relativt dominerad av traditionella branscher, det vill säga areella näringar, materialutvinning, tillverkningsindustri, byggverksamhet samt transport. Detta pekar på att regionens näringsliv är koncentrerat inom relativt kapitalintensiva sektorer. Det pekar också på att företagandet i regionen kännetecknas av relativt sett lägre teknologiska risker, vilket gör att vikten av traditionella finansieringsinstrument, framförallt lån, blir stor.

Vi noterar vidare att *tillväxtviljan* bland företag i Norrbotten inte skiljer sig nämnvärt från motsvarande mått för riket. Differensen ligger i att andelen företag som enbart vill växa omsättningsmässigt är något större i Norrbotten relativt riket medan andelen företag som vill växa både omsättningsmässigt och sysselsättningsmässigt är något lägre. Givet antagandet att företag som växer ofta är beroende av ytterligare finansiering utöver det egna kapitalet, bör behovet av kapitaltillförsel till företag i Norrbotten respektive riket se någorlunda lika ut.

Vi noterar även att företagarnas *preferenser för att ta in extern finansiering* (i förhållande till att endast arbeta med löpande intäkter och eget kapital) i stort ligger i linje med hur det ser ut i övriga Sverige. Företagens beslut att ta in lånefinansiering tycks främst bero på en bedömning av kostnader för företaget och relaterade likviditetsrisker, samt synen på den egna förmågan att få ett lån. Företagens val att ta in externt ägarkapital beror dock i mycket större utsträckning på andra överväganden, främst kopplade till oviljan att förlora kontroll. Företagens attityder till externt ägarkapital bedöms som sämre i de kommuner som ligger utanför Luleåregionen.

Slutligen lyfter aktörerna i regionen att företagens *förmåga och kompetens* att få extern finansiering är varierande och problematisk på sina håll. Detta gäller både i vilken utsträckning företagen kan tillhandahålla säkerhet för traditionella banklån, men också kompetens att driva och växa i allmänhet samt kompetens att arbeta med extern finansiering i synnerhet. Här efterfrågar aktörerna kompletterande insatser för att stärka företagande- och finansieringskompetensen bland regionens företag.

4.2 LÄNETS BRANSCHSTRUKTUR OCH FÖRETAGENS TILLVÄXTVILJA

Branschstrukturen i Norrbotten indikerar större efterfrågan på traditionella finansieringsinstrument

Sammanfattningsvis är branschstrukturen i regionen relativt dominerad av traditionella branscher, det vill säga areella näringar, materialutvinning, tillverkningsindustri, byggverksamhet samt transport. Detta pekar på att regionens näringsliv är koncentrerat inom relativt kapitalintensiva sektorer. Resultaten verifieras av samtalen med företag i regionen (cirka 60 stycken med en god spridning över bransch och geografi), där omkring två tredjedelar beskriver sin verksamhet som kapitalintensiv.

Regionens branschstruktur pekar också på att företagandet i regionen kännetecknas av relativt sett lägre teknologiska risker, även om betydande variationer kan finnas inom ovannämnda branscher, framförallt tillverkningsindustrin. En möjlig tolkning skulle vara att banklån skulle ha ett relativt stort betydelse i det regionala kapitalförsörjningssystemet.

Samtidigt finns det inomregionala skillnader i näringslivsstrukturen. Luleåregionen uppvisar en branschstruktur som är förhållandevis lik den i riket i stort, med en stor andel företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, samt sociala tjänster. Övriga Norrbotten dominerar starkt inom areella näringar och transport och magasinering, medan verksamheter inom tillverkning och bygg förekommer oftare i Malmfälten (se ”Övriga figurer” i bilaga 5). Vi förväntar oss att detta har implikationer för i vilken utsträckning olika finansieringsinstrument efterfrågas och används av företag i olika delar av regionen.

Tillväxtviljan bland företag i Norrbotten är i paritet med tillväxtviljan bland företag i övriga Sverige

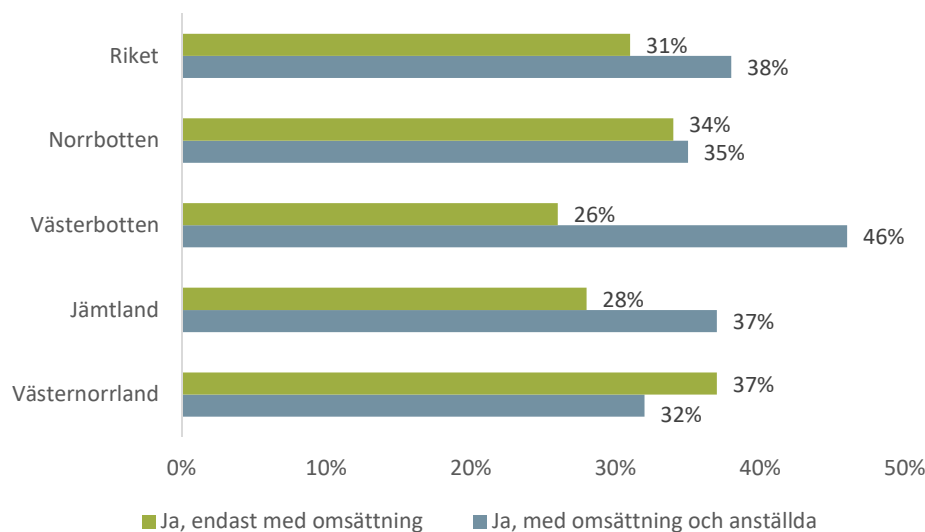
Tillväxtviljan bland företag i Norrbotten skiljer sig inte nämnvärt från motsvarande mått för riket. Differensen ligger i att andelen företag som enbart vill växa omsättningsmässigt är något större i Norrbotten relativt riket medan andelen företag som vill växa både omsättningsmässigt och sysselsättningsmässigt är något lägre.⁶

Det finns även likheter med de andra norrlandslänen då det gäller företagens tillväxtvilja. Det är framförallt företag i Västerbotten som sticker ut med en märkbart större tillväxtvilja än företagen i grannlänerna vad det avser att växa både i omsättning och antalet anställda, medan de andra länen ligger ganska nära varandra i det avseendet.

---

⁶ Tillväxtverket (2019), ”Företagens villkor”.

Figur 7. Tillväxtvilja bland företag i Norrbotten och riket.

Källa: Tillväxtverket (2019)

Givet antagandet att företag som växer är beroende av tillgång till extern finansiering, illustrerar figuren ovan att behovet av kapitaltillförsel till företag i Norrbotten respektive riket bör se någorlunda lika ut.

4.3 PREFERENSER FÖR OLIKA TYPER AV FINANSIERING HOS FÖRETAGEN I REGIONEN

Majoriteten av företagen är ovilliga att ta in externt ägarkapital

Forskningen inom kapitalförsörjningsfrågor visar att företagens beslut kring användning av olika finansieringskällor vilar, utöver de mer ”objektiva” faktorerna, till betydande del på personliga egenskaper och preferenser⁷. Bland annat påverkar företagsledarnas upplevda kontrollbehov, riskaversion och utbildning (vilken kan återspegla en förståelse för hur extern finansiering fungerar) finansieringsbesluten.

För att undersöka detta i en norrbottnisk kontext frågade vi företagsledare i regionen i vilken utsträckning de avstår från att använda olika externa kapitalkällor ”av principskäl” eller kopplat till specifika risker att förlora kontrollen, beslutandekraften och flexibiliteten i företagets styrning.

Företagen vittnar om att oviljan att ta in *externt ägarkapital* är mycket stor. Åtta av tio företagare uppger att de skulle välja bort extern ägarfinansiering på grund av oviljan att förlora kontrollen över företaget. Detta mot bakgrund av att nästan hälften av de företagare vi talat med uppger att externt ägarkapital är ett relevant finansieringsalternativ för företag i deras branch. En negativ attityd till externt ägarkapital lyfts också i

⁷ Financing the emerging firm, WB Gartner, CJ Frid, JC Alexander - Small business economics, 2012

våra intervjuer. Företagarnas attityder till externt ägarkapital bedöms som sämre bland kommuner utanför Luleåregionen.

Positiva attityder till extern lånefinansiering

Inställningen till *extern lånefinansiering* tycks vara betydligt mer positiv bland regionens företagare. Där anser två av tio företagare att man ”inte vill vara satt i skuld till ett finansiellt instiut av principskäl”, samma nivå gäller lån som erbjuds av privata och av offentliga aktörer. Valet av att inte använda sig av lån och krediter beror dock främst på andra faktorer som höga kostnader för lån och krediter eller att långivare ställer krav som är svåra att uppfylla. I viss mån anser företagarna även att det är för mycket administration och krångel kring lånen. Det finns inga tydliga skillnader vad det gäller upplevelsen av privata kontra offentliga långivare.

Positiva attityder till offentliga stöd, men många företag saknar kunskap om vilka stöd de kan få

Inställningen till *bidrag (offentliga stöd)* kan överlag beskrivas som positiv, där endast ett fåtal företag anger att de aktivt undviker denna typ av finansiering. Anledningen till att företagen väljer bort stöden handlar främst att företagarna upplever stödets utformning som opassande för deras verksamhet och att användning av stöd innebär administration och krångel. Vidare uppger var tredje företagare att de inte känner till vilka stöd som finns att söka.

4.4 FÖRETAGENS FÖRMÅGA OCH KOMPETENS ATT FÅ EXTERN FINANSIERING

I vår dialog med de aktörer i regionen som representerar finansiärerna har vi bett om en bedömning av i vilket utsträckning man anser att företagens egna förmåga och kompetens är ett hinder för företagen att tillgå extern finansiering.

Företagens förmåga och kompetens att få extern finansiering är varierande och problematisk på sina håll

Långivare lyfter att många företag söker lånefinansiering utan att ha gjort en budget, eller att budgetar som presenteras är orealistiska. Kopplat till detta lyfter de också behovet av att det finns andra aktörer på plats, exempelvis Nyföretagarcentrum, som kan bistå företagen i de grundläggande förberedelserna. En annan faktor som nämns är att kvaliteten på företagens affärsidéer är varierande. Där menar informanterna att det finns miljöer som konsekvent skapar högkvalitativa företag, till exempel de delregioner som har en stark industriell bas, (kommuner som Kalix och Luleå), medan att man i andra delregioner ofta ser företag som etablerar sig i mättade branscher med begränsad tillväxtpotential.

Aktörer som verkar inom externt ägarkapital, både på den privata och den offentliga sidan, lyfter fram brister i företagarnas ledaregenskaper och nätverk, förståelsen och realistiska bedömningar av marknaden bland de företagen som söker finansiering som problem. Även här lyfter informanterna vikten av att företagare måste erhålla bättre grundläggande kunskaper i att utveckla sina affärsidéer samt en starkare förmåga att

driva och utveckla företag vilket behöver göras tillsammans med andra aktörer i systemet. Vidare lyfts den relativa bristen på kompetent arbetskraft som ett problem i de mer glesbefolkade delarna av regionen, medan närheten till innovationsmiljön kopplat till Luleå tekniska universitet upplevs som positivt för kvaliteten på företag som söker finansiering.

5. Norrbottenföretagens skuldsättning – en jämförelseanalys

5.1 SAMMANFATTNING

I rapporten ”Räcker pengarna?” som presenterades av Tillväxtverket 2017 görs ett antagande att det finns en optimal skuldsättningsnivå för företag i olika branscher och att regionala avvikelser från denna skuldsättningsnivå tyder på att det finns en relativt brist i tillgången till lånefinansiering för företag i regionen. Vi har genomfört en fullständig skuldsättningsanalys för företagen i Norrbotten fördelat på bransch och kommunkluster och relaterat denna analys till läget i de andra norrlandslänen. Denna jämförande analys redovisas i bilaga 1. I avsnittet nedan sammanfattas nyckelbudskapen från denna analys.

Skuldsättningen bland norrbottniska företag skiljer sig inte åt jämfört med riket eller andra norrlandslän. Det finns inte heller några skillnader i skuldsättning bland företag inom Norrbotten. Resultatet kan ses som en grov indikation på att möjligheten att erhålla externt kapital är oberoende av företagets geografiska lokalisering. Däremot är risken att erhålla externt kapital större i Norrbotten relativt riket. Det finns också en spridning i risk beroende på vart i Norrbotten företaget är lokaliserat. Sett till skuldsättningen skiljer den sig istället åt mellan branscher även om skillnaderna i de flesta fall är marginella. Detta gäller såväl jämförelser mellan Norrbotten och riket likväl som jämförelser mellan geografiska områden inom Norrbotten.

5.2 NYCKELTAL FÖR FÖRETAGEN I NORRBOTTEN

Behovet av externt kapital är lika för företag i Norrbotten och riket men risken att skuldsätta sig är större för företag i regionen

Ett sätt att jämföra kapitalbehovet i termer av lån och externt ägarkapital, i Norrbotten relativt riket, är att studera företagets soliditet, skuldränta och räntabilitet på totalt kapital:

- soliditet; mäter det egna kapitalets storlek i förhållande till företagets övriga skulder som justerat eget kapital delat med totalt kapital
- skuldränta; mäter räntekostnadernas relation till företagets totala skulder som räntekostnader delat med totala skulder
- räntabilitet; mäter avkastningen som procentandel av det totala kapitalet (skulder och eget kapital) som rörelseresultat adderat med finansiella intäkter delat med totalt kapital

En jämförelse mellan företagets soliditet, räntabilitet (RT) och skuldränta (RS) bland små- och medelstora företag i Norrbotten och i riket ges i tabell 5 där också övriga norrlandslän presenteras som referensregioner. Figuren visar att soliditeten inte skiljer sig åt mellan geografierna. I Norrbotten finansieras 46 procent av medianföretagets

tillgångar med eget kapital och 54 procent av externt ägarkapital eller lån. För rikets medianföretag är motsvarande mått 47 respektive 53 procent.

Räntabiliteten kan ses som ett lönsamhetsmått och demonstrerar att man får något lägre avkastning på investerat kapital i Norrbotten jämfört med riket. Räntekostnaderna är däremot högre för medianföretaget i Norrbotten än för medianföretaget i Sverige. Vad det beror på är att svårt att sia om. En möjlig förklaring är att banker eventuellt bedömer risken med verksamheter högre i Norrbotten än generellt för Sverige. Detta skulle i sin tur kunna bero på att företag i Norrbotten har sämre förutsättningar för att täcka förluster med fastighetsförsäljningar då fastighetsvärdena i flera delar av Norrbotten är relativt små.

En något högre skuldränta och en något lägre räntabilitet ger en sämre skuldbuffert för medianföretaget i Norrbotten än medianföretag i Sverige. Med andra ord medför detta att givet samma nivå på soliditeten på medianföretaget i Norrbotten respektive övriga Sverige finns en något större risk med denna skuldsättning för företag i Norrbotten relativt företag i övriga riket.

Tabell 5. Soliditet, räntabilitet (RT) och skuldsättningsgrad (RS) i Norrbotten och riket, år 2017.

		Norrbotten	Västerbotten	Västernorrland	Jämtland	Riket
Totalt alla branscher (1-249 anställda)	Soliditet (%)	25 46 66	26 46 67	23 43 63	25 46 66	25 47 67
	RT (%)	0,7 9,1 23	0,8 9,2 23	0,9 10,3 25,4	1,25 9,95 24,4	1,1 11,5 28,6
	RS (%)	1,9 0,7 0,1	1,7 0,6 0,1	1,8 0,6 0,1	2,1 0,75 0,1	1,5 0,3 0

Källa: Oxford research utifrån data från SCB (2019)

5.3 FÖRETAGENS SKULDSÄTTNING

Företagens skuldsättning är lika i Norrbottens olika delar

Det finns inget som tyder på att företag i glesbygdskommuner skuldsätter sig i lägre utsträckning än företag i mer tätbefolkade kommuner. Däremot är det tydligt att räntabiliteten (RT) är betydligt lägre i kommungruppen övriga Norrbotten än i Luleåregionen och Malmfälten. Nyckeltalet mäter hur effektivt företaget utnyttjar sina tillgångar för att generera vinst. Ju högre avkastningen är, desto effektivare hanteras resurserna. En möjlig förklaring till den lägre räntabiliteten i övriga Norrbotten kan vara att det finns fler kapitalintensiva bolag (exempelvis tillverkningsindustri) relativt kapitallätta bolag (ex. teknologi- och servicebolag) i övriga Norrbotten, jämfört med resterande delar av Norrbotten. Kapitalintensiva bolag är tvungna att beräkna sin avkastning på en större mängd tillgång jämfört med de bolag som är mer ”kapitallätta”, vilket i sin tur leder till en lägre räntabilitet.

Tabell 6. Soliditet, räntabilitet (RT) och skuldsättningsgrad (RS) i Norrbotten och riket, år 2017.

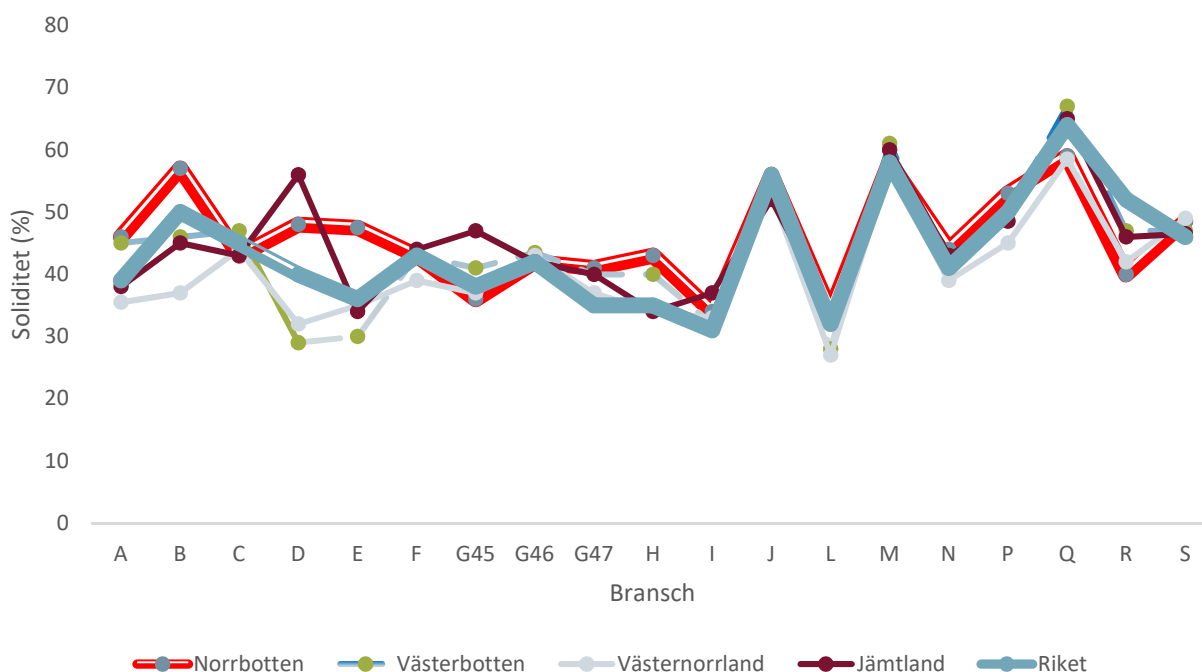
		Luleåregionen	Malmfälten	Övriga Norrbotten
Totalt alla branscher (1-249 anställda)	Soliditet	25 46 66	24 45 66	26 45 67
	RT	1,1 10 24,85	0,5 10 23,3	0,1 6,7 18,2
	RS	1,8 0,6 0,1	2,1 0,9 0,1	2,3 1 0,1

Källa: Oxford research utifrån data från SCB (2019)

Skuldsättningen skiljer sig åt mellan branscher

Företagens skuldsättning i Norrbotten, norrlandslänen respektive riket beror på vilken bransch som studeras snarare än branschens geografiska lokalisering. Detta gäller också jämförelser av delområden inom Norrbotten. I jämförelsen mellan Norrbotten, norrlandslänen och övriga Sverige illustrerar figur 8 att detta är särskilt tydligt från branschkod I och framåt. Det är också värt att notera att skuldsättningen inom den stora tillverkningsbranschen – branschkod C – förhåller sig väldigt jämn mellan samtliga norrlandslän och riket. Branschnyckel för samtliga branscher i figurerna finns som bilaga 4.

Figur 8. Soliditet per bransch för Norrbotten, Västernorrland, Västerbotten, Jämtland och riket, år 2017.

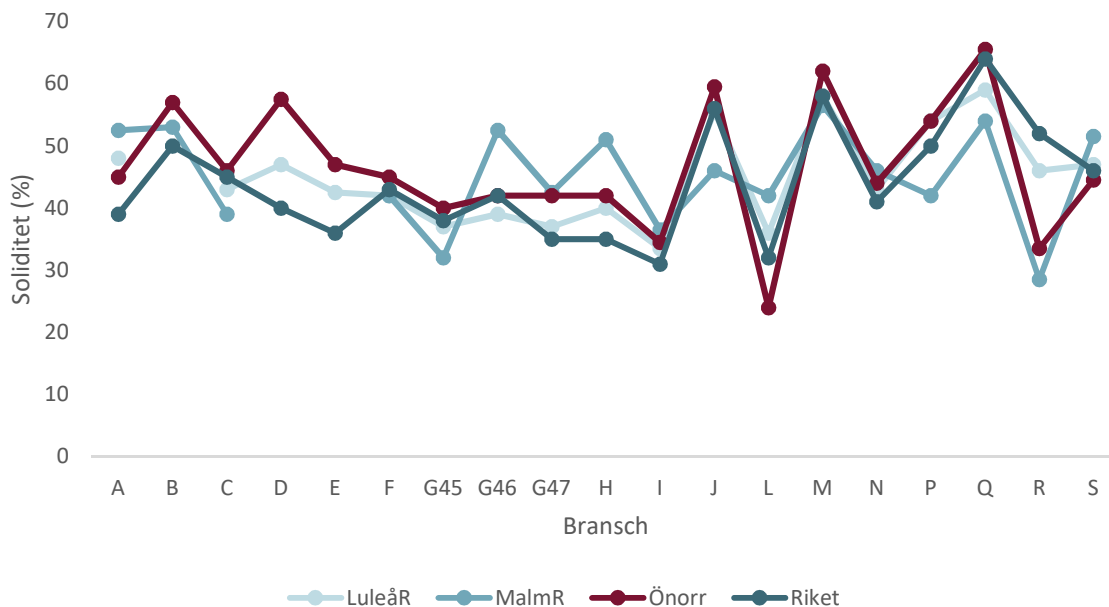

Källa: SCB (2019)

Figur 9 illustrerar på samma sätt soliditeten per bransch för tre kommungrupperingar i Norrbotten och riket. Soliditeten följer branschen snarare än geografin. För vissa

branscher saknas data vilket beror på att antal företag i den branschen är mindre än fem i den geografien.

Figur 9. Soliditet per bransch för Luleåregionen (LuleåR), Malmfältet (MalmR), Övriga Norrland (Önorr) och riket, år 2017.

Källa: SCB (2019)

Vi har genomfört en kvalitativ uppföljningsstudie bland företagen i regionen där vi tittade särskilt på de branscher där avvikelser i skuldsättningen gentemot riksgenomsnittet var som störst, för att identifiera i vilken utsträckning dessa kan bero på att det finns en systematisk brist på tillgång till lånefinansiering för dessa företag.

Resultaten av denna studie visar i stort att en del av företagen i regionen som representerar branscher med lägre skuldsättning än riksgenomsnittet upplever hinder i att tillgå lånefinansiering, men vi kan inte påvisa att de gör det i större utsträckning än genomsnittsföretagen i riket.

6. Sammanfattande bedömning av regionens kapitalförsörjningsstruktur

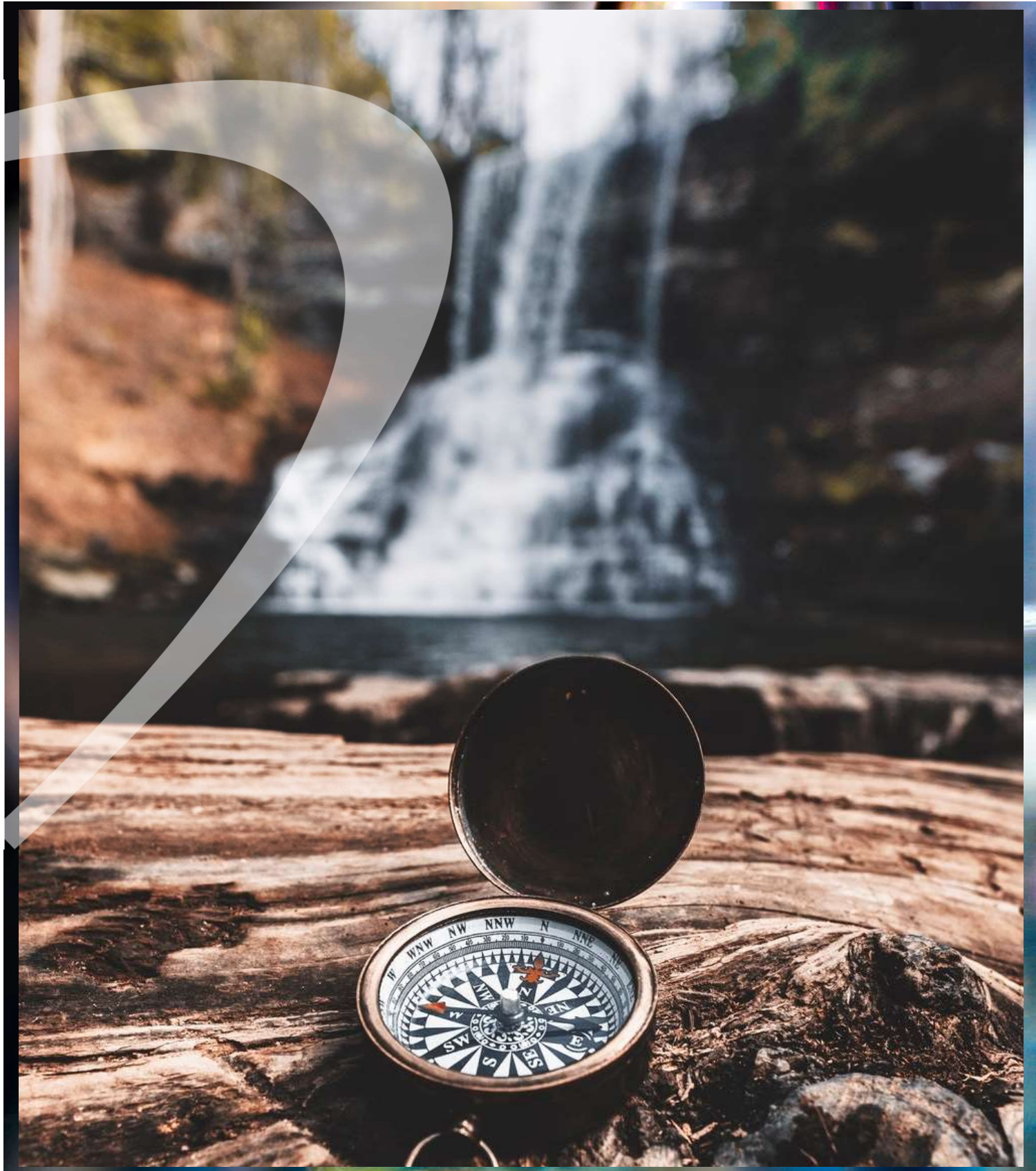
Sammanfattande bedömning:

- Tillgången till extern finansiering för företag i Norrbotten ligger i nivå med hur det ser ut i Sverige i stort. Däremot finns det vissa variationer inom regionen när det gäller möjligheter att tillgå traditionell bankfinansiering. Detta tycks i dagsläget kompenseras väl av offentliga marknadskompletterande instrument.
- Tillgång till extern finansiering upplevs generellt som ett betydligt mindre problem i jämförelse med exempelvis tillgång till kompetens. Kompetensbristen, som både företag och systemaktörer vittnar om, har även en indirekt påverkan på företagens förmåga att tillgå extern finansiering, då denna påverkar kvalitén på bolagen som söker finansiering.
- Det finns en utsatthet inom kapitalförsörjningssystemet sett till Malmfälten och Övriga Norrland som beror på att den förlitar sig på ett fåtal enskilda aktörer (främst Sparbanken Nord och Norrlandsfonden) och offentliga finansiärer (regionala stöd, Almi företagspartner). Det tycks även ha bidragit till att det finns en omfattande ”vana” att ta emot offentliga stöd i de glebefolkade delarna av regionen.
- Samverkan mellan företagsfrämjande aktörerna och finansiärerna i regionen bedöms överlag som välfungerande, där det finns välutvecklade nätverk mellan aktörerna och en tradition att slussa företag till varandra. Kvalitén i samverkan med kommunernas näringslivskontor bedöms som mer varierande.

Tentativa rekommendationer:

- Gör en bedömning av de sammanlagda kostnaderna av att upprätthålla de marknadskompletterande instrumenten för företagsfinansiering i Norrbotten idag och sätt det i relation till att arbeta med främjandeinstrument mot finansieringsaktörer för att stärka deras närvaro i fler delar av regionen.
- Satsningar på utveckling av regionens innovationssystem och kompetens inom företagande har gett effekt när det kommer till företagens möjligheter att attrahera finansiering. Överväg möjligheter att stärka kapitalförsörjningssystemet genom att höja kvalitén på efterfrågesidan.
- Adressera de strukturella problemen (bland annat kostnader för investering i fastigheter) direkt och överväg andra typer av mekanismer än banksystemet.
- Verka för högre kompetens och en starkare samverkan mellan främjandeaktörerna över hela länet i frågor kring kapitalförsörjning, där näringslivskontoren har en potential att stärka sin roll.

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Fredrikinkatu 61a
00100 Helsinki
Finland
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu

LATVIJA

Baltijas Konsultācijas, SIA
Vīlandes iela 6-1
LV-1010, Rīga, Latvija
Tel.: (+371) 67338804
info@balticconsulting.com
www.balticconsulting.com